

JAVNI APEL KOOPERATIVE – REGIONALNE PLATFORME ZA KULTURO, KI ZASTOPA ORGANIZACIJE CIVILNE DRUŽBE JUGOVZHODNE EVROPE NA PODROČJU SODOBNE UMETNOSTI IN KULTURE*

Pandemija covid-19 je v veliki meri prizadela neodvisne kulturne organizacije v jugovzhodni Evropi. Poleg zapiranja kulturnih prizorišč in odpovedi številnih javnih umetniških programov, razstav, predstav, festivalov ... je kriza razkrila krhkost kulturnega sektorja in ogrozila njegov obstoj.

Neodvisne kulturne organizacije so v zadnjih desetletjih letih imele odločujočo vlogo pri vzpostavljanju pluralističnih družb, saj vzpostavljajo nove, inovativne, družbeno ozaveščene in kritično odmevne prakse, zagotavljajo različne modele učenja in produkcije znanja, spodbujajo mednarodno sodelovanje, promovirajo svobodo govora, se borijo za človekove pravice, iščejo nove oblike vključevanja in angažmaja državljanov in občinstev.

Situacija po prvem mesecu zaustavitve javnega življenja je zaskrbljujoča. V času izrednih razmer se za civilni neodvisni kulturni sektor, samostojne umetnike, samozaposlene v kulturi in kulturne delavce brez statusa ni zagotovilo minimalne socialne varnosti. Posamezniki so na robu preživetja, obstoj organizacij je ogrožen. Organizacije z večletnim obdobjem delovanja se soočajo s plačilno nesposobnostjo, z odpuščanjem zaposlenih in s tveganjem zaustavitve delovanja, kar lahko v mnogih primerih povzroči nepovraten izbris s področja javnega kulturnega in ustvarjalnega življenja. To velja tudi za številne organizacije, prijaviteljice na razpisu Evropske komisije za projekte sodelovanja na Zahodnem Balkanu, ki v naslednjem letu morda ne bodo več obstajale in delovale.

Navkljub agilnosti sektorja in dolgoročnim prizadevanjem kulturnih akterjev so v regiji javni proračuni za kulturo vedno znatno pod pragom potreb kulturnega sektorja in pod evropskimi standardi. Nekatere vlade in lokalne uprave v regiji so razmere, ki so sledile izbruhu covid-19, izkoristile za ukinitev letnih razpisov za finančno podporo, za razveljavitev tekočih razpisov in za prekinitev dela strokovnih komisij. V nekaterih državah so predlagani skromni in zato nezadostni ukrepi, kar glede na obseg in trajanje krize ne bo zadoščalo za preživetje številnih pomembnih kulturnih akterjev. V času krize, izolacije, omejene mobilnosti in socialne oddaljenosti ima kultura ključno vlogo pri ponovni vzpostavitvi družbe, ki s povezovanjem in sodelovanjem gradi boljšo prihodnost. Kulturne organizacije se povezujejo v okviru lokalnih, nacionalnih, regionalnih in mednarodnih forumov, da bi premislile zatečeno situacijo, predstavile svoja stališča, iskale alternative in bile medsebojno solidarne. Vendar morajo tudi oblasti in odločevalci zavzeti aktivno vlogo, da bi se ohranila več kot tridesetletna zapuščina neodvisnega kulturnega sektorja in zagotovila njegova prihodnost.

Pozivamo nacionalne vlade v regiji, občine in lokalne skupnosti, Evropsko komisijo, razvojne agencije in fundacije, da sprejmejo ukrepe za zmanjšanje posledic krize pandemije, ki že vpliva na obstoj organizacij civilne družbe na področju kulture in na kulturne delavce. Odločevalce pozivamo, da sprejmejo nujne, ustrezne in zadostne ukrepe za podporo neodvisnemu kulturnemu sektorju. Pri tem naj se poslužujejo obstoječih in novih mehanizmov podpor. Sodelujejo naj z nacionalnimi mrežami in organizacijami neodvisnega kulturnega sektorja ter skupaj vzpostavljajo srednjeročne in dolgoročne rešitve.

KOOPERATIVA

Kooperativa - Regionalna platforma za kulturo • Ulica baruna Trenka 11, 10000 Zagreb
OIB: 14527130765 • Reg.br.: 21009478 • MBS: 2902796 • RNO: 215492
TEL: 385 (0)1 7898732 • platforma.kooperativa@gmail.com • platforma-kooperativa.org
Erste&Steiermärkische Bank d.d., Jadranski trg 3a, 51000 Rijeka • Žiro: 2402006-1100632114

Kot regionalna platforma za kulturo v državah jugovzhodne Evrope smo vam na razpolago za nasvet in pomoč pri vzpostavljanju trajnih ter učinkovitih rešitev za ohranitev delovanja civilne družbe na področju kulture in neodvisnih kulturnih delavcev. Nudimo vam naše izkušnje in znanje, da skupaj zmanjšamo posledice, ki jih je v celotni družbi povzročila pandemija.

S spoštovanjem,

upravni odbor Kooperative – Regionalne platforme za kulturo: Hristina Ivanoska (Severna Makedonija), Milica Pekić (Srbija), Ares Shporta (Kosovo), Dušan Dovč (Slovenija), Teodor Celakoski (Hrvaška)

Kooperativa – Regionalna platforma za kulturo je mreža organizacij, ki delujejo na področju neodvisne kulture in sodobne umetnosti v JV Evropi (registrirana leta 2012 kot neprofitno združenje pravnih oseb iz držav v regiji: Bosna in Hercegovina, Črna gora, Hrvaška, Kosovo, Severna Makedonija, Slovenija in Srbija). Mreža spodbuja kapacitete organizacij neodvisne kulture s prenosom dobrih praks in znanja, širi skupine akterjev, ki prispevajo k razvoju kulturnih politik na področju regije, ter vzpostavlja pogoje za mednarodno sodelovanje v JV Evropi. Več: <http://platforma-kooperativa.org/sl/home/>

*Javni apel je poslan za kulturo pristojnim ministrstvom, lokalnim oblastem, institucijam odločanja v državah Zahodnega Balkana in jugovzhodne Evrope, za kulturo pristojnim institucijam Evropske komisije, mednarodnim ustanovam kulturne in civilne družbe, mednarodnim zagovorniškim mrežam (npr. Culture Action Europe) in evropskim medijem.

